

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lapin buresveadjinguovlu
Laapi pyereestváijeemkuávlu
Lapin pue'rrvääjjamvu'vdd

Valvontasuunnitelma
30.11.2023

Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitos Valvontasuunnitelma 2024

Sisällys

Sisällys	2
1 Valvontasuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	3
2 Palvelutasopäätöksen ja riskien arvioinnin vaikutukset valvontasuunnitelmaan	4
3 Toimintaympäristö	4
4 Palveluiden kuvaus ja toteutus	6
4.1 Valvonta	7
4.1.1 Määräaikainen valvonta	8
4.1.2 Asiakirjavalvonta	11
4.1.3 Ylimääräinen valvonta	12
4.1.4 Paloturvallisuuden itsearviointi	12
4.1.5 Päivystävä palotarkastaja	13
4.1.6 Teemavalvonta	13
4.2 Asiantuntijapalvelut	13
4.2.1 Poistumisturvallisuusselvitykset	13
4.2.2 Yleisötapahtumat	14
4.2.3 Kemikaalivalvonta	14
4.2.4 Rakentamiseen ja maankäyttöön liittyvän suunnittelun ohjaus ja tarkastus rakennushankkeen aikana	16
4.2.5 Pelastustoimen laitteet	16
4.2.6 Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuushasta	17
4.3 Turvallisuusviestintä	17
4.4 Viranomaisyhteistyö	18
4.5 Maksullisuus	19
5 Turvallisuuspalvelut vuonna 2024	19
5.1 Resurssit	19
5.2 Tavoitteet	20
5.3 Suunnitelmasta poikkeaminen ja palvelutuotannon jatkuvuus	20
5.4 Suunnitelman toteutumisen arviointi	21
5.5 Toiminnan kehittämiskohteet	22

1 Valvontasuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. 2 luku sisältää yleisiä jokaiselle asetettuja velvoitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia hätätilanteissa ja 3 luku toiminnanharjoittajalle ja rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettuja velvoitteita huolehtia rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautua onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Valvontasuunnitelma on pelastuslaitoksen laatima suunnitelma pelastuslain mukaisen valvontatehtävän toteuttamisesta. Sen tavoitteena on edistää alueen hyvää turvallisuuskulttuuria ja vähentää onnettomuuksista aiheutuvia omaisuus- ja henkilövahinkoja. Suunnitelmallisuus antaa pelastuslaitokselle mahdollisuuden yhtenäistää, ensisijaistaa ja kohdentaa valvontatyötä.

Pelastuslain säädösten noudattamista valvotaan palotarkastuksilla ja muilla toimenpiteillä korostaen kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa. Pelastuslainsäädännön lisäksi pelastuslaitos huomioi valvontatyössä pelastusviranomaista velvoittavan kemikaalilainsäädännön.

Pelastuslaitos määrittelee valvontasuunnitelmassa valvonnan toteuttamisen toimenpiteet ja niiden kohdentamisen vuodeksi kerrallaan. Suunnitelmassa kuvataan myös eri kohteiden palotarkastusten keskimääräinen tarkastusväli ja siihen vaikuttavat tekijät, yhteistoiminta muiden valvontaviranomaisten kanssa sekä valvontatoiminnan voimavarat. Valvontasuunnitelmassa esitetään lisäksi, miten pelastuslaitos itse arvioi valvontasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta sekä kehittää toimintaansa.

Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Lisäksi valvonnan tulee olla avointa ja valvontatehtävät tulee hoitaa hyvää asiakaspalvelua noudattaen.

Valvontatehtävän toteuttamisen lisäksi tässä suunnitelmassa on huomioitu myös pelastuslaitoksen toteuttama pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä. Näiden tehtävien tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä tarkoituksenmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on nähtävillä pelastuslaitoksen internetsivuilla. Suunnitelman voimassaolokaudelle ei ole säädetty aikarajaa, mutta se on tarkistettava vuosittain. Tarkistamisen aikataulu ajoitetaan siten, että voidaan huomioida palvelutuotannon ja palontutkinnan havaintojen perusteella tehtävät painotukset ja resurssitarpeet.

Valvontasuunnitelmasta voidaan poiketa poikkeusoloissa tai erityisen painavasta syystä, jos se on tehtävien priorisoinnin vuoksi tarpeellista tai jos palvelutason

ylläpitäminen joillain osa-alueilla on käytännössä mahdotonta. Päätöksen poikkeamisesta tekee riskienhallintapäällikkö.

Turvallisuuspalvelujen tavoitteiden toteutuminen esitetään toimintakertomuksessa. Aluehallintovirasto valvoo toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa.

2 Palvelutasopäätöksen ja riskien arvioinnin vaikutukset valvontasuunnitelmaan

Valvontasuunnitelma perustuu palvelutasopäätökseen, Lapin maakunnan pelastustoimen riskianalyysiin ja Lapin alueelliseen riskiarvioon.

Palvelutasopäätöksessä määritellään pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat sekä tarjottavat palvelut ja niiden taso. Aluevaltuusto tekee päätöksen palvelutasopäätöksestä.

Palvelutason tulee vastata alueen riskejä ja uhkia. Riskejä arvioidaan päivittäisten tilanteiden, häiriö-tilanteiden, poikkeusolojen ja väestönsuojelutilanteiden näkökulmasta. Lapin maakunnan pelastustoimen riskianalyysissä kuvataan Lapin pelastuslaitoksen pelastustoimen toimintaympäristön keskeisiä piirteitä ja arvioidaan niitä toimialueella vallitsevia merkityksellisiä riskejä, joihin pelastustoimen palvelutuotannolla on mahdollista vaikuttaa. Keskeiset havainnot toimintaympäristöstä liittyvät väestörakenteen muutoksiin, sään ääri-ilmiöiden ja niiden seurausvaikutusten lisääntymiseen, matkailuelinkeinon häiriötilanneherkkyyteen sekä valtion rajojen ulkopuolisten tapahtumien mahdollisiin paikallisvaikutuksiin. Turvallisuuspalvelujen osalta riskianalyysissä on nostettu esille riskitiedon hyödyntäminen, riskiperusteisuuden toteutuminen, resurssien laadukas ja tehokas käyttö, valvontakeinot ja niiden vaikuttavuus, viranomaisyhteistyön toteutuminen sekä laadun ja suoritteiden seuranta.

Merkittäviä onnettomuusuhkia ja häiriötilanteita on määritelty myös Lapin alueellisessa riskiarviossa. Kansainvälisessä turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet suuresti myös Lapin turvallisuuteen ja lappilaisten turvallisuudentunteeseen. Muuttunut turvallisuusympäristö on nostanut esille uusia uhkakuvia ja kiinnostus varautumista ja väestönsuojien kuntoa kohtaan on alueella kasvanut.

3 Toimintaympäristö

Lapin haasteellista toimintaympäristöä ovat luomassa ilmasto, harva-asutus ja se, että lähin auttava viranomainen voi olla pitkän matkan takana. Kohteiden etäisyys ja vaikea tavoitettavuus, pienet ja hajautetut resurssit sekä matkailun sesonkiaikojen suuret turistimäärät vaikuttavat onnettomuustilan-ten seurausvaikutuksiin ja pelastusviranomaisten toimintakykyyn.

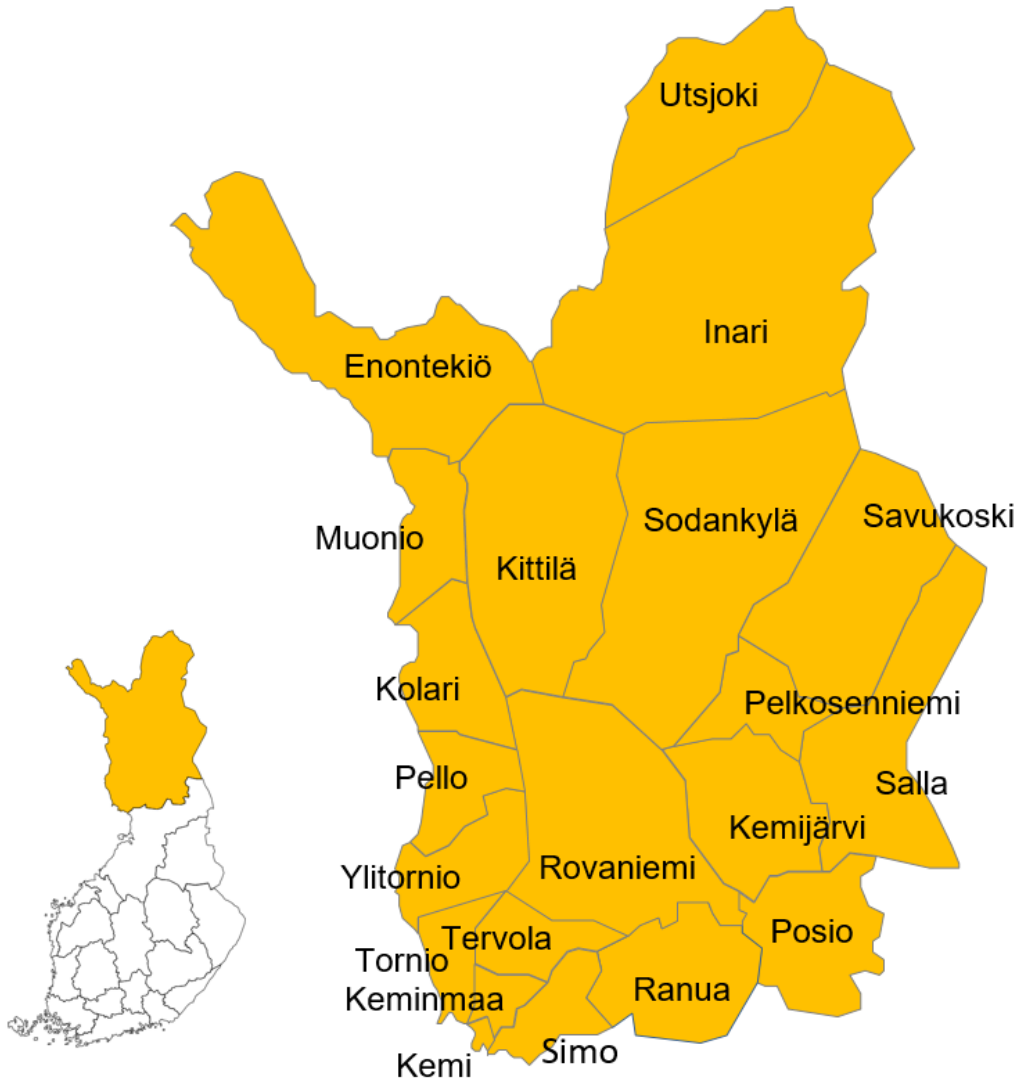

Onnettomuuksien ehkäisylle haasteita asettavat erityisesti toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Väestörakenteen muutoksilla, matkailun ja kaivannaistoiminnan kasvulla sekä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa tehtävän yhteistyön lisääntymisellä on merkittävä vaikutus valvonnan tehtävien muuttumiseen ja tarpeeseen kohdentaa toimintaa nykyistä enemmän yksilöllisiin ja tunnistettuihin onnettomuusriskeihin ja –tekijöihin.

Taulukko 1. Alueen väkiluku. Tilastokeskus: Väkiluku Q2/2023

Kunta	Väkiluku
Enontekiö	1805
Inari	7034
Kemi	19499
Kemijärvi	7017
Keminmaa	7754
Kittilä	6541
Kolari	3950
Muonio	2279
Pelkosenniemi	934
Pello	3258
Posio	2956
Ranua	3624
Rovaniemi	64413
Salla	3335
Savukoski	1003
Simo	2879
Sodankylä	8159
Tervola	2858
Tornio	21128
Utsjoki	1176
Ylitornio	3762
Yhteensä	175314

Kuva 1. Lapin pelastuslaitoksen toiminta-alue

4 Palveluiden kuvaus ja toteutus

Lapin pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannosta vastaa pelastuslaitoksen turvallisuuspalvelujen vastuualue. Vastuualueeseen kuuluvat omina vastuualueinaan valvontapalvelut, asiantuntijapalvelut ja turvallisuusviestintä. Vastuualueet vastaavat ensisijaisesti niille osoitetuista tehtävistä, mutta toimivat toisiaan tukien. Palvelut tuotetaan vastuualueiden yhteistyönä koko palvelualueen voimavarat hyödyntäen. Pelastuslaitoksen pelastuspalvelut ja sopimuspalokuntien henkilöstö osallistuvat turvallisuusviestintä-, ohjaus- ja neuvontatehtäviin (mm. turvallisuuskoulutukset ja pelastusteiden koeajot).

Valvonnan vastuualueelle kuuluvat määräaikainen, asiakirja- ja ylimääräinen valvonta, paloturvallisuuden itsearviointi sekä päivystävän palotarkastajan palvelu. Asiantuntijapalveluiden vastuualuetta ovat poistumisturvallisuusselvitysten käsittely, yleisötapahtumien

pelastussuunnitelmat, kemikaali-valvonta, rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ohjaus, pelastustoimen laitteet sekä ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai onnettomuusuhasta. Turvallisuusviestinnän vastuualueelle kuuluvat turvallisuuskasvatus ja –koulutus, neuvonta ja opastus sekä mediaviestintä. Vastuualueet vastaavat osaltaan myös viranomaisyhteistyöstä, henkilöstönsä kouluttamisesta ja palvelualueen kehittämisestä.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on Suomen kaikkien 21 pelastuslaitoksen vapaaehtoinen yhteenliittymä. Toiminta on aloitettu vuonna 2008.

Verkostoyhteistyön avulla pyritään vähentämään pelastuslaitosten päällekkäistä työtä. Yhteistyön tavoitteena on kehittää toimintaa siten, että palvelut kansalaisille perustuvat yhdenmukaisiin tulkintoihin ja käytäntöihin voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä. Kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelut -alueella toimii seitsemän eri asiantuntija-verkosta, joissa kuudessa on edustus Lapin pelastuslaitoksen turvallisuuspalvelusta. Verkostojen tehtävänä on muodostaa linjauksia ja tulkintoja arjen työssä esiin nouseviin kysymyksiin.

4.1 Valvonta

Valvonnan tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Lisäksi valvotaan annettujen korjausmääräysten toteutumista. Valvonnassa korostetaan kohteen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan toiminnan vastuuta turvallisuuden ylläpidossa ja parantamisessa.

Valvontakohteella tarkoitetaan kiinteistöä, rakennusta, muuta kohdetta tai toimintaa, joka kuuluu pelastuslaitoksen valvonnan piiriin. Valvontaa suoritetaan, kohteen luonteesta riippuen, joko säännöllisin väliajoin määräaikaaisesti tai epäsäännöllisesti. Määräaikaiset valvontakohteet koostuvat yleisesti ottaen yrityksistä, laitoksista ja vastaavista toiminnanharjoittamiseen käytettävistä rakennuksista. Muussa valvontatoiminnassa on kyse valvonnasta, joka saa alkunsa asiakkaiden tai sidosryhmien tarpeista ja velvoitteista.

Pelastusviranomaisen perinteinen valvontakeino on valvontakäynti eli palotarkastus. Tämän lisäksi valvontaa suoritetaan asiakirjavalvonnalla ja paloturvallisuuden itsearviointilla. Palotarkastuskohteen turvallisuutta valvotaan asiakirjavalvonnassa dokumenttien avulla ja paloturvallisuuden itsearvioinnissa asiakkaan tekemällä paloturvallisuusarvioinnilla. Valvontakeinot valitaan siten, että niillä saadaan tilanteeseen nähden paras mahdollinen vaikuttavuus käytettävissä olevilla resursseilla.

Valvontatoimenpiteet suoritetaan noudattaen voimassa olevia pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ohjeistuksia. Kansallisten ohjeistuksien mukaan uudistettiin myös valvontaprosessi, jonka käyttöönotto onnistui turvallisuuspalveluissa erinomaisesti. Uudistuksen onnistuminen loi hyvän pohjan toiminnan laadulliselle kehittämiselle.

Kuva 2. Valvontaprosessi. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto (muokattu alkuperäisestä)

Valvonnan prosessi jakaantuu viiteen osaan: asian vireille tuloon, asian selvittämiseen, asianosaisten kuulemiseen, asian ratkaisuun ja jälkivalvontaan. Valvontatehtävää suorittaessa nämä osiot tulee käydä läpi, ennen kuin valvonta kohteessa voidaan päättää.

Pelastuslaitos ylläpitää valvontatyöhön liittyvää valvontarekisteriä. Tietojärjestelmänä käytetään Merlot-palotarkastusohjelmaa.

4.1.1 Määräaikainen valvonta

Pelastuslain mukaisten veloitteiden noudattamista valvotaan ensisijaisesti määräaikaisella valvonnalla. Vastuu kohteen turvallisuudesta on aina kohteen omistajalla ja haltijalla sekä toiminnanharjoittajalla. Valvonnan tavoitteena on myös tukea neuvonnan ja ohjauksen keinoin toimijan omatoimista varautumista ja turvallisuuskulttuuria sekä korostaa kohteen omatoimisen varautumisen merkitystä turvallisuuden parantamisessa.

Määräaikainen valvonta suoritetaan tyypillisesti pistokoeluontoisella tarkastuskierroksella, asiakirja-valvonnalla sekä asiakkaan kanssa turvallisuusasioista keskustelemalla. Kohteiden määräaikaisvalvonnan yhteydessä havaittuja puutteita valvotaan joko asiakirjavalvontana tai jälkivalvontakäynnillä kohteessa.

Valvontavälin määrittäminen perustuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelujen valtakunnalliseen ohjeistukseen, jossa lähtökohdaksi on pelastustoimen onnettomuustilastotietokanta Pronton aineisto erityyppisten kohteiden omaisuusvahinkoriskeistä. Yritysten ja laitosten keskimääräisen tarkastusvälin määrittämisessä on hyödynnetty tutkittua tietoa tulipalojen aiheuttamista omaisuusvahingoista, arvioitu suuronnettomuuden henkilörisin mahdollisuutta sekä pyritty huomioimaan merkittäviä kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskejä.

Valvontaa tekevä pelastusviranomainen voi paikalliset riskit ja olosuhteet, kohteen turvallisuustason ja –kulttuurin sekä tapahtuneet onnettomuudet huomioiden, muuttaa yksittäisen kohteen valvontaväliä sovitussa rajoissa tiheämmäksi tai harvemmaksi.

Kohteiden tarkastusväli vaihtelee 6 – 120 kk:n välillä. Yksittäisen kohteen tarkastusväli ei käytännössä muodostu aina tasaisen säännölliseksi. Hyvänä käytäntönä pidetään tarkastusvälin pysymistä 3 kk sisällä suunnitellusta siten, että ajankohta osuu oikealle kalenterivuodelle.

Ensimmäinen määräaikainen valvontakäynti uudessa, kuten myös peruskorjatussa, kohteessa suoritetaan pääsääntöisesti puolen vuoden kuluttua rakennuksen käyttöönotosta. Tällöin keskitytään kohteen erityispiirteiden mukaisesti mm. pelastussuunnitelman sisällön toimivuuteen ja mahdollisen kemikaali-ilmoituksen käsittelyyn.

4.1.1.1 Yritys- ja laitoskohteiden valvonta

Pelastuslaitoksen alueella olevat yritys- ja laitoskohteet on luokiteltu käyttötavan mukaisesti kuuteen kohderyhmään A1 – A6 ja edelleen kohdetyyppeihin kohteen toiminnan perusteella. Kohdeluokkia on sopeutettu myös toimintaympäristön tarpeiden mukaan.

- A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevat kohteet: Kohteet ovat ympärivuorokautisessa käytössä olevia rakennuksia, mm. hoitolaitoksia, palvelu- ja tukiasuntoja, majoitusliikkeitä, ammattimaisesti vuokrattavia lomamökkejä (toiminnanharjoittaja), mökkikyliä, leirintäalueita ja asuntolatyyppejä rakennuksia. Hoitolaitoksissa hoidettavien tai huollettavien kyky omatoimiseen pelastautumiseen on heikentynyt. Majoitustiloissa lyhytaikaisesti oleskelevat henkilöt eivät tunne tiloja ja niiden turvallisuusjärjestelyjä.
- A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit: Kohteet ovat päiväkotia, kouluja ja muita opetusrakennuksia. Onnettomuusriskit liittyvät ihmisten toimintaan ja kohdistuvat lapsiin tai suuriin henkilömääriin.
- A3 Kokoontumis- ja liikerakennukset: Kohteita ovat esimerkiksi kauppakeskukset, tavaratalot, ravintolat ja julkiset kokoontumisrakennukset. Erityispiirteinä voidaan pitää suuria henkilömääriä tiloissa, joita niitä käyttävät henkilöt eivät tunne kovinkaan hyvin. Käyttöä voi olla päivä-, iltä- ja yöaikaan. Suuret henkilömäärät vaikuttavat erityisesti riittävien poistumismahdollisuuksien varmistamiseen. Toiminta voi sisältää muista käyttötavoista poikkeavia syttymisriskejä kuten pyroteknisten tehosteiden käyttöä.
- A4 Teollisuus- ja varastorakennukset: Tiloissa toimiva henkilökunta tuntee pääsääntöisesti toimintaympäristön hyvin. Tilojen henkilömäärä suhteessa rakennusten pinta-alaan on pieni, koska tuotanto- tai varastointitoiminta vaatii tilaa. Tiloissa on mahdollisesti toimintaa, joka aiheuttaa palovaaran.
- A5 Maatalousrakennukset: Kohteissa on usein uhattuna suuria omaisuusarvoja.
- A6 Muut rakennukset: Kohteita ovat rakennukset, jotka eivät kuulu edellisiin ryhmiin, mm. jakeluasemat, turvetuotantoalueet, vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti käsittelevät ja varastoivat kohteet (UPS-kohteet) sekä infrastruktuurin kannalta merkittävät kohteet. Näissä kohteissa on suuri henkilö, omaisuus- tai ympäristövahingon riski.

Määräaikaisen yleisen palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on yhteensä noin 4 000. Kohdelukumäärä tarkentuu vuosittain palotarkastustietokannan täsmentymisen myötä. Lukumäärä kuvaa valvottavien kokonaisuuksien määrää, valvonnan piirissä tosiasiallisesti olevien rakennusten määrän ollessa moninkertainen.

Vuosittainen tarkastettavien määräaikaisen valvonnan piirissä olevien kohteiden lukumäärä määrittyy kohteiden valvontavälin ja kohdekohtaisen riskiarvion mukaisesti. Valvontakohteet ja niiden määrät eivät ole vakioita, vaan kohderekisterissä ja määrittelyissä tapahtuu muutoksia sen mukaan, kun valvontakohteissa tapahtuu muutoksia uusia rakennuksia käyttöön otettaessa tai toiminnan kohteissa loppuessa. Esitettävät tiedot perustuvat aina kyseiseen tarkasteluhetkeen.

Lapin hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös 1.1.2024 – 31.12.2025

Määräaikaista valvontaa ei sovelleta seuraaviin eriteltyihin valvontakohteisiin:

- Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat valvontakohteet (A1)
 - Yksittäiset vuokrattavat lomamökit
- Kokoontumis- ja liikerakennus valvontakohteet (A3)
 - Alle 400 m² :n liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset
- Teollisuus- ja varastorakennus valvontakohteet (A4)
 - Alle 400 m² :n energiantuotannon rakennukset
 - Alle 400 m² :n teollisuushallit ja muut teollisuusrakennukset
 - Alle 400 m² :n varastorakennukset
- Maatalousrakennukset (A5)
 - Kohteet, jotka eivät ole kunnan ympäristöluvan alaisia
- Muut rakennukset (A6)
 - Alle 400 m² :n toimistot ja työpaikkatilat
 - Alle 400 m² :n palo- ja pelastustoimen rakennukset.

4.1.1.2 Asuinrakennusten valvonta

Pelastuslain 2 ja 3 luvun velvoitteet koskevat myös asuinrakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia. Valvontaa suoritetaan tarvittaessa asiakirjavalvontana asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointina ja valvontakäyntein. Sen keskeisenä tavoitteena on asumisen turvallisuuden parantaminen ja erityisesti palokuolemien vähentäminen. Paloturvallisuuden itsearviointia on suunniteltu suoritettavaksi 120 kk:n valvontaväillä. Asukkailla kohdennetaan myös turvallisuusviestintää, jonka avulla pyritään korostamaan

asukkaiden omaa vastuuta turvallisuudestaan ja tarjoamaan keinoja sen edistämiseksi.

4.1.1.3 Vapaa-ajan rakennukset

Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuinrakennusten osalta tarkoituksenmukaisimmaksi toimintamalliksi on todettu kohteiden vähäisen riskin vuoksi turvallisuusviestinnän tehostaminen viranomaisvalvonnan sijasta.

4.1.2 Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvonnassa kohteen turvallisuutta valvotaan dokumenttien avulla. Valvontaa voidaan kohdentaa yksittäiseen valvottavaan asiaan tai kokonaisvaltaisempaan turvallisuuden arviointiin. Asiakirjavalvontaa ovat mm. yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmien valvonta, paloturvallisuuden itsearvioinnin valvonta ja paloteknisten laitteiden käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten valvonta.

4.1.2.1 Huolto-, kunnossapito ja ym. asiakirjat

Tarkastuslaitos toimittaa suorittamistaan paloteknisten laitteiden käyttöönotto-, varmennus- ja määräaikaistarkastuksista tarkastuspöytäkirjan pelastusviranomaiselle. Tarkastuspöytäkirjat kirjataan palotarkastusohjelmaan ja tehdyn riskiarvion perusteella kiinteistöihin kohdennetaan valvontaa määräaikaisten tarkastusten yhteydessä tai tarvittaessa erikseen esimerkiksi asiakirjavalvontana.

Pelastusviranomaiselle toimitetaan myös mm. sähkö tarkastus-, ilmanvaihdon puhdistus-, öljysäiliöiden tarkastus- ja väestönsuojan tarkastuspöytäkirjoja sekä räjähdysuojasasiakirjoja ja savunpoistolaitteistojen tarkastusdokumenteja. Asiakirjoja toimitetaan pelastuslaitokselle suoraan huolto- ja tarkastusliikkeiltä sekä valvontakohteista. Tarvittaessa suoritetaan ylimääräinen palotarkastus.

4.1.2.2 Tilapäismajoitus

Tilapäismajoitusten osalta valvotaan toiminnan palo- ja henkilöturvallisuutta, rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan omatoimista varautumista ja pelastussuunnitelman laadintaa.

Tieto tilapäismajoituksesta voi tulla esimerkiksi yleisö tapahtuman pelastussuunnitelman yhteydessä. Kohteeseen suoritetaan asiakirjavalvontaa ja riskienarviointiin perustuen tarvittaessa palotarkastus turvallisen majoittumisen edellytysten tarkastamiseksi.

4.1.2.3 Nuohoojien vikailmoitukset

Nuohoojalla on velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti pelastuslaitokselle sellaisista tulisijassa tai savuhormissa havaitsemistaan vakavista vioista tai puutteista, joista

tulisijaa käytettäessä voi aiheutua tulipalon vaara. Lisäksi hänen on ilmoitettava myös puutteista, jotka vaarantavat nuohouksen turvallisen suorittamisen.

Pelastusviranomaisen käsittelee saamansa ilmoitukset.

4.1.2.4 Pelastussuunnitelmien valvonta

Asuinrakennusten sekä yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmia valvotaan ensisijaisesti kohteisiin suoritettavien palotarkastusten yhteydessä. Pelastussuunnitelman sisältöä valvotaan erityisesti, jos tarkastuksella havaitaan tarpeita suunnittelun ohjauksesta tai puutteita suunnitelmassa ja sen riskien arvioinnissa, turvallisuusjärjestelyjen kuvauksessa, henkilöstön koulutuksessa tai muussa keskeisessä asiassa. Pelastussuunnitelmiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa annetaan ja valvontaa toteutetaan myös muulloin kuin palotarkastusten yhteydessä valvontakohteen aloitteesta tai muusta erityisestä syystä.

Turvetuotantoalue on tavanomaista vaativampi kohde henkilö- ja paloturvallisuudelle. Kohteen pelastussuunnitelmaa valvotaan määräaikaikaisella valvonnalla.

4.1.3 Ylimääräinen valvonta

Ylimääräinen valvonta on pelastusviranomaisen päättämä valvontatapahtuma, joka liittyy esimerkiksi toiselta viranomaiselta tai kuntalaiselta tulleeseen ilmoitukseen henkilö- tai paloturvallisuuteen liittyvistä puutteista. Ylimääräisen valvonnan suorittamisessa käytetään tapauskohtaista riskiperusteista harkintaa.

4.1.4 Paloturvallisuuden itsearviointi

Paloturvallisuuden itsearvioinnissa kiinteistön omistaja tai haltija suorittaa rakennuksen omatoimisen turvallisuustarkastuksen pelastuslaitoksen lähettämän turvallisuusviestintämateriaalin mukaisesti. Asukas täyttää itsearviointilomakkeen paloturvallisuusoppaan avulla ja toimittaa lomakkeen täytettynä takaisin pelastusviranomaiselle. Palautuneet itsearviointilomakkeet arvioidaan. Valvonnallisesti huomioitavia ovat kohteet, joissa asukas on itsearvioinnissa tunnistanut puutteita, mutta ei ole esittänyt suunnitelmaa puutteiden korjaamisesta. Näiden kohteiden osalta pelastusviranomaisen tarjoaa asiakkaalle opastusta ja neuvontaa. Mikäli lomaketta ei palauteta uusintapyyntöistä huolimatta, pyrkii pelastusviranomaisen suorittamaan kohteeseen palotarkastuksen. Asukkaalla on myös mahdollisuus pyytää palotarkastuksen suorittamista.

Paloturvallisuuden itsearvioinnin tavoitteena on parantaa asukkaiden turvallisuustietoutta sekä kiinnittää huomiota omatoimiseen varautumiseen. Itsearviointi auttaa havainnoimaan kodin tai vapaa-ajan asunnon paloturvallisuuspuutteet ja opettaa korjaamaan ne välittömästi. Lisäksi asukas tarkastelee, arvioi ja määrittelee asuinympäristönsä sekä toimintatapojensa turvallisuutta.

4.1.5 Päivystävä palotarkastaja

Pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja antaa asiakkaille neuvontaa ja ohjausta puhelimitse ja sähköpostilla onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen. Päivystävä palotarkastaja neuvoo esimerkiksi pelastussuunnitelmien ja ilmoituslomakkeiden laadinnassa ja kodin tai työpaikan turvallisuutta koskevissa kysymyksissä sekä käsittelee erilaisia ilmoituksia ja antaa lausuntoja.

Turvallisuuspalvelujen palotarkastajat ylläpitävät asiakaspalvelun tarjoamiseksi ja varmistamiseksi Päivystävä palotarkastaja -palvelua arkisin virka-aikana.

4.1.6 Teemavalvonta

Teemavalvonnassa valvontatoimintaa kohdennetaan palvelutuotannon kannalta haasteelliseen tai muutoin ajankohtaiseen aihepiiriin. Teemat voivat nousta niin pelastuslaitosten yhteisistä tai alueellisista havainnoista, kuin onnettomuus- tai palontutkinnan huomioista ja suosituksista. Teemavalvonnan toteutuksesta, aiheesta ja kohderyhmästä päätetään erikseen vuosittain.

Vuoden 2024 teemavalvonnan aiheeksi on valittu hyvinvointialueen poistumisturvallisuusselvitysvelvollisten kohteiden tilannekuvan päivitys. Poistumisturvallisuusselvitysten nykytilaa arvioitaessa korostuu Lapin hyvinvointialueen sisäisen yhteistyön merkitys.

4.2 Asiantuntijapalvelut

Pelastusviranomaisen tehtäviin kuuluvat ohjaus ja neuvonta eli toimet, joilla pelastusviranomaisen oman alansa asiantuntijana edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Monia-laisia asiantuntijapalveluita tuotetaan rakentamiseen ja kaavoitukseen, kemikaaliturvallisuuteen, yleisötilaisuuksien järjestämiseen ja erikoistehosteiden käyttöön, palo- ja poistumisturvallisuuteen, palo-tekniisiin laitteisiin sekä jatkuvuuden- ja riskienhallintaan liittyen. Pelastusviranomaiselle annetaan useissa säädöksissä oikeus ja velvollisuus antaa lausuntoja turvallisuuden näkökulmasta. Asiantuntijaroolia toteutetaan myös yhteisvalvonnoissa.

Asiantuntijapalveluja tuotetaan sekä asiakasrajapinnassa että sisäisenä työyhteisön tukipalveluna.

4.2.1 Poistumisturvallisuusselvitykset

Poistumisturvallisuusselvitys on toiminnanharjoittajan laatima selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä.

Pelastusviranomaisen arvioi toiminnanharjoittajan laatiman poistumisturvallisuusselvityksen. Arviointi tehdään asiakirjavalvontana ja tarvittaessa kohteessa tehtävien valvontakäyntien perusteella. Pelastusviranomaisen voi myös pyytää toiminnanharjoittajaa täydentämään poistumisturvallisuusselvitystä sekä mahdollisesti järjestämään kohteessa poistumiskokeen. Jos poistumisturvallisuuden taso ei pelastusviranomaisen arvion mukaan ole riittävä, tulee toiminnanharjoittajan laatia toteuttamissuunnitelma riittävän tason saavuttamisesta. Tarvittaessa pelastusviranomaisen voi antaa tätä koskevan toteuttamismääräyksen.

4.2.2 Yleisötapahtumat

Yleisötapahtumat on suunniteltava ja toteutettava siten, että yleisö voi osallistua niihin turvallisesti ja järjestelyt toimivat myös, jos jotain yllättävää tapahtuu. Yleisötapahtumia, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, koskee pelastussuunnitelman laatimisvelvoite.

Yleisötapahtumiin suoritetaan valvontaa asiakirjavalvonnalla ja valvontakäynneillä. Pelastuslaitokselle toimitettu yleisötapahtuman pelastussuunnitelma arvioidaan ja tapahtumaan suoritetaan valvonta-käynti aina, jos osallistujia arvioidaan olevan paikalla yhtä aikaa vähintään 1 000 henkilöä. Valvonta-käynti voidaan kohdentaa tapahtumaan myös riskienarvioinnin perusteella. Riskiarvioinnissa kiinnitetään huomiota yleisötapahtuman pelastussuunnitelmaan, tapahtuman paikkaan ja luonteeseen, poikkeuksellisiin järjestelyihin tai olosuhteisiin, palo- ja poistumisturvallisuuteen, osallistujamäärään sekä pyrotekniikkaan ja ilitulituksiin. Henkilöturvallisuuden kannalta erityisen vaativissa kohteissa riskienarviointi tehdään yhdessä poliisin, terveysviranomaisen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kanssa.

4.2.3 Kemikaalivalvonta

Vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen. Toiminnan laajuus määritellään kemikaalien vaarallisuuden ja määrän perusteella. Vähäistä käsittelyä ja varastointia valvoo pelastusviranomaisen ja laajamittaista Tukes. Viranomaisten tehtävänä on valvoa, että kemikaalien käsittely ja varastointi on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle.

4.2.3.1 Ilmoitusvelvolliset kemikaalikohteet

Kemikaaliturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säädösten valvontaa suoritetaan kohteiden tekemien vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia koskevien ilmoitusten perusteella. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen johdosta päätöksen ja suorittaa käyttöönottotarkastuksen. Kohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisena valvontana.

Kohteissa, joissa vaarallisten kemikaalien säilytysmäärä ei velvoita vähäisestä teollista käsittelystä ja varastoinnista tehtävään ilmoitukseen,

pelastusviranomaisen voi puuttua kemikaalien säilytyksessä tai käytössä havaittuihin laiminlyönteihin kohteisiin tehtävän valvonnan yhteydessä.

4.2.3.2 Pyroteknisten tuotteet

Pelastusviranomaisen valvoo pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä, ilotulitteiden käyttöä sekä räjähteiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteina.

Pyroteknisten tuotteiden kaupan varastointiin kohdennetaan asiakirjavalvontaa ennen toiminnan aloittamista. Varastoihin suoritetaan valvontakäynti vuosittain ilotulitteiden kaupan myyntisesonkina. Valvontakäynnillä varmistetaan, että varastopaikat ovat säännösten ja annettujen päätösten mukaiset.

Uuden vuoden ilotulitusajan ulkopuolella ilotulitteiden käytöstä yksityistilaisuuksissa, kuten häät ja syntymäpäivät, tulee ilmoittaa etukäteen pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomaisen voi tehdä ilmoituksen perusteella asiasta päätöksen, jossa voidaan asettaa käytölle tarpeellisia ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käyttö, jos siitä aiheutuu erityistä vaaraa.

Käytettäessä ilotulitteita muussa kuin yksityisen henkilön järjestämässä tilaisuudessa, on kysymyksessä ilotulitusnäytös. Ilotulitusnäytöksen järjestäjän tulee tehdä ilmoitus poliisille, jolle pelastusviranomaisen antaa pyynnöstä lausunnon.

Yleisötilaisuuksissa erikoistehosteena käytettävistä räjähteistä tai palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleista on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomaisen käsittelee ilmoitukset, määrää tarvittaessa tarpeellisia rajoituksia ja ehtoja tai kieltää käytön, jos siitä katsotaan aiheutuvan ilmeistä henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahingon vaaraa. Yleisötilaisuuteen voidaan kohdentaa valvontakäynti riskiarvion perusteella.

4.2.3.3 Öljylämmityslaitteistot

Sumutuspolttimella varustetulle öljylämmityslaitteistoille suoritetaan käyttöönottotarkastus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittaja on saattanut käyttöönotettavan öljylämmityslaitteiston pelastuslaitoksen tietoon.

4.2.3.4 Öljysäiliöt

Pohjavesialueilla olevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastukset ovat pakollisia. Kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä voi olla tarkastusvelvoite myös muille öljysäiliöille. Öljysäiliöiden määräaikaistarkastukset tulee teettää Tukesin hyväksymillä asennus- ja tarkastusliikkeillä.

Määräaikaistarkastuksen tarkastuspöytäkirjat toimitetaan pelastuslaitokselle, jossa ne kirjataan valvontarekisteriin. Tarkastuspöytäkirjojen säiliöluokituksen perusteella tehdään riskiarvio, jonka mukaan päätetään tarvittavista valvontatoimenpiteistä.

4.2.4 Rakentamiseen ja maankäyttöön liittyvän suunnittelun ohjaus ja tarkastus rakennushankkeen aikana

Rakennusvalvonnan kanssa tehtävällä yhteistyöllä on merkittävässä rooli onnettomuuksien ehkäisy-työssä. Suunnitteluvaiheessa tapahtuvalla ohjauksella ja neuvonnalla pyritään vaikuttamaan turvallisuuden kannalta onnistuneeseen lopputulokseen.

Rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta vastaa kunnissa rakennusvalvonta, joka myös aina ratkaisee rakennusluvut. Pelastusviranomaisen toimii rakennuslupamenettelyssä asiantuntijana ja pyynnöstä lausunnonantajana ottaen kantaa palo- ja poistumisturvallisuuteen, pelastustoiminnan edellytyksiin sekä väestösuojien rakentamista koskeviin poikkeamiin. Rakennushankkeen aikana kohteeseen voidaan tehdä tarkastus, jos rakennusvalvonta- ja pelastusviranomaisen arvioivat sen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Pelastusviranomaisen laatii tarkastuksesta kirjallisen lausunnon rakennusvalvontaviranomaiselle, joka voi ryhtyä lausunnon johdosta tarvittaviin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin toimenpiteisiin. Lausunto annetaan tiedoksi asianosaisille. Rakennusten valmistuessa suoritetaan käyttöönottovalvontaa, mikäli sitä on rakennusluvassa edellytetty.

Maankäytön suunnittelun osalta pelastusviranomaisen osallistuu viranmaisyyhteistyöhön ja antaa pyydettyä lausunnon huomioon otettavista turvallisuusnäkökohdista ja pelastustoiminnan edellytyksistä.

4.2.5 Pelastustoimen laitteet

Pelastustoimen laitteilla tarkoitetaan mm. automaattisia paloilmoitimia, sammutuslaitteistoja, savun-poistojärjestelmiä, sammutusvesiputkistoja, alkusammutusvälineitä sekä poistumisvalaistusjärjestelmiä. Näiden laitteiden huolto- ja kunnossapitovastuu on aina kiinteistön omistajalla, haltijalla ja toiminnanharjoittajalla. Pelastuslaitos antaa ohjausta laitteistojen suunnittelussa. Laitteistojen suunnitteluperusteet ja elinkaarikirjat esitetään pelastusviranomaiselle.

Osana pelastustoimen laitteiden toteuttamisen ohjausta pelastuslaitos suorittaa hätäkeskukseen kytkettyjen automaattisten paloilmoitimien erheellisten ilmoitusten seuranta. Erheelliset paloilmoitukset työllistävät pelastuslaitoksia merkittävästi ja asiakkaita ohjataan ja neuvotaan niiden vähentämisessä. Paloilmoitimen toistuvasta erheellisestä toiminnasta peritään maksu. Laskuttamisen edellytyksenä on kaksi aiempaa erheellistä paloilmoitusta edellisen 12 kk:n aikana sekä toisen erheellisen paloilmoituksen johdosta annettu kirjallinen korjauskehotus.

4.2.6 Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusuhasta

Asuinrakennusten palo- ja onnettomuusriskit ovat kohonneet erityisryhmien kotona asujien määrän kasvaessa. Nämä henkilövahinkojen riskikohteet tavoitetaan ilmoitusten perusteella ja ennaltaehkäisevä turvallisuustyö voidaan kohdentaa sinne, missä sitä tarvitaan.

Pelastuslaki velvoittaa viranomaisia ilmoittamaan virkatoimiensa yhteydessä havaitsemastaan tai muutoin tietoonsa saamastaan ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisten lisäksi myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä, näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä. Pelastuslaitos käsittelee myös muilta tahoilta tulleet ilmoitukset.

Onnettomuusriskiasunnossa voi olla poikkeuksellisen suuri määrä palokuormaa, sähköpalariski tai muu tulipalo- ja onnettomuusriski. Ilmoituksen syynä voi olla myös henkilön toimintakyky, terveydelliset tekijät tai siivottomuus. Edellä mainitut edellytykset täyttävään asuntoon suoritetaan valvonta-käynti, ylimääräinen palotarkastus. Valvontakäynnillä todettujen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista valvotaan jälkivalvonnalla. Ilmoituskohteeseen voidaan myös kohdistaa seuranta varsinaisten toimenpiteiden jälkeen, kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi turvallisuuden ylläpitämisen varmistamiseksi.

Pelastusviranomaisen rooli on tunnistaa ja koota yhteen tapaukseen liittyvät toimijat. Onnettomuus-riskiasuntojen valvonnassa kiinnitetäänkin erityistä huomiota yhteistyöhön muiden viranomaisten, erityisesti sosiaali- ja terveystoimen, kanssa niin konsultoinnin, yhteisten valvontakäyntien suorittamisen kuin niiden edellyttämien jatkotoimenpiteiden osalta. Vaikuttavuuden kannalta merkityksellistä on toimijoiden yhteistyö, jossa eri alojen asiantuntijoiden osaaminen saadaan käyttöön asiakkaan turvallisuuden edistämiseksi. Ilmoituksen kohde pyritään saamaan aina tarkoituksenmukaisimman avun piiriin. Toiminnan malleja ja periaatteita käsitellään sidosryhmien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä turvallisuusviestinnässä.

4.3 Turvallisuusviestintä

Pelastuslaki velvoittaa pelastuslaitosta viestimään turvallisuudesta. Turvallisuusviestintä on osa laajempaa pelastuslaitoksen viestintää, jossa kaikessa otetaan huomioon turvallisuuden edistämisen näkökulma. Turvallisuusviestintä tukee osaltaan onnettomuuksien ehkäisytoiminnan kokonaisuutta. Sillä pyritään tavoittamaan kattavasti alueella asuvia ja matkailuvia ihmisiä. Tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista turvallisuudesta huolehtimiseen siten, että ihmiset ja yhteisöt tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa.

Turvallisuusviestinnän suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä ohjaavat pelastustoimen kansallinen turvallisuusviestinnän strategia. Lakisääteiseen turvallisuusviestintään sisältyvät turvallisuusneuvonta, turvallisuuskoulutus, yleisötilaisuudet sekä eri medioiden välityksellä välitetyt turvallisuusviestit. Näiden toteutusmalli esitetään vuosittain laadittavassa turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja koordinointi Lapin pelastuslaitoksella kuuluu turvallisuuskouluttajalle. Turvallisuusviestintää toteuttavat kaikki pelastuslaitoksen työntekijät sekä sopimuspalokunnat. Kaikki turvallisuusviestintätapahtumat kirjataan turvallisuusviestintäselosteina Prontoon.

Pelastuslaitos viestii turvallisuudesta

- sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter, Instagram)
- omilla verkkosivuilla
- tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä
- turvallisuuskoulutuksissa.

Eri kanavilla tavoitetaan erilaisia kohderyhmiä.

Pelastuslaitos osallistuu erilaisiin valtakunnallisiin teemapäiviin, tapahtumiin ja kampanjoihin. Tällaisia ovat mm. helmikuinen 112-päivä, 8.-luokkalaisten NouHätä! –kampanja ja marraskuun paloturvallisuusviikko Päivä paloasemalla - tapahtumiseen. Näissä tapahtumissa sekä muissa tilaisuuksissa pelastuslaitoksen henkilökunta ja sopimuspalokuntalaiset antavat opastusta ja neuvontaa turvallisuusasioissa.

Turvallisuuskoulutus tähtää turvallisuustietouden lisäämiseen sekä käytännön turvallisuustaitojen parantamiseen. Turvallisuuskoulutus on tietyille ennalta määritellyille kohderyhmälle annettava suunnitelmallinen ja tavoitteellinen turvallisuusaiheinen luento tai harjoitus.

4.4 Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyötä tehdään eri viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Asiantuntijoina ja lausunnon-antajina pyritään vaikuttamaan onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo kaavoitus-, rakennus- ja korjaushankkeiden suunnitteluvaiheessa. Asiantuntijaroolissa toimitaan myös paikallisessa ja alueellisessa riskiarvioinnissa ja turvallisuussuunnittelussa.

Yleisenä viranomaisten yhteistoimintamuotona on yhteisvalvontakäyntien tekeminen kohteissa. Ra-ennusten turvallisuuden ja turvallisen käytön osalta välttämättömiä yhteistyötahoja ovat kuntien kaavoitus-, rakennusvalvonta-, sosiaali- ja terveysviranomaiset. Valtion viranomaisista keskeisiä yhteistyötahoja ovat esimerkiksi poliisi ja Tukes. Yhteisvalvonnoissa tulee kiinnittää huomiota viranomaisten välisiin toimivaltakysymyksiin. Pelastusviranomaisen toimivalta nojautuu pelastuslain, kemikaaliturvallisuuslain ja öljyvahinkojen torjuntalain säädöksiin.

Toimiva yhteistyö pyritään luomaan vakioimalla toimintatapoja pelastuslaitoksen ja eri viranomaisten välillä. Yhteistyö on tehokasta silloin, kun se on luonteeltaan säännöllistä ja suunnitelmallista ja sen lähtökohdaksi on tunnistettu kaikki toimijat.

4.5 Maksullisuus

Pelastuslain 96 §:n mukaan pelastuslaitos voi periä maksun

- 1) valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta
- 2) tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmoittimen toistuva erheellinen toiminta
- 3) tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

Suoritteiden maksullisuus perustuu sen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskuluihin. Valvontatoimien maksullisuuden ja taksat vahvistaa aluehallitus aluevaltuuston vahvistamien hinnoitteluperiaatteiden mukaisesti.

5 Turvallisuuspalvelut vuonna 2024

5.1 Resurssit

Valvontapalvelut, asiantuntijapalvelut ja turvallisuusviestintä toteutetaan pääasiassa turvallisuuspalvelujen resursseilla. Turvallisuuspalvelujen vastuualueella on 19 virkaa.

Palotarkastajien resurssi jakautuu valvonnan, asiantuntijapalveluiden ja turvallisuusviestinnän vastuualueiden kesken. Viranhaltijakohtaiset resurssijaot huomioidaan tehtävänkuivissa.

Taulukko 3. Turvallisuuspalvelujen resurssit

Turvallisuuspalvelujen vastuualue	Pääasialliset tehtävät	HTV
riskienhallintapäällikkö 100 %	tehtäväalueen johto	1
valvontapalvelujen vastuualue	määräaikainen valvonta asiakirjavalvonta ylimääräinen valvonta paloturvallisuuden itsearviointi päivystävä palotarkastaja teemavalvonta	9
asiantuntijapalvelujen vastuualue	poistumisturvallisuusselvitykset yleisötapahtumat kemikaalivalvonta rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ohjaus pelastustoimen laitteet ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusuhasta	4,5

Turvallisuuspalvelujen vastuualue	Pääasialliset tehtävät	HTV
turvallisuusviestinnän vastuualue	turvallisuusneuvonta turvallisuuskoulutukset yleisötilaisuudet mediaviestintä	4,5

5.2 Tavoitteet

Pelastuslain mukaan valvonnan kohdemäärittelyjen, valvontatiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin. Valvontatyön on oltava laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Määräaikaisen yleisen palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on noin 4 000, joista vuonna 2024 valvotaan noin 600 kohdetta. Kohdelukumäärä tarkentuu vuosittain palotarkastustietokannan täsmentymisen myötä.

Määräaikaisen valvonnan suunnittelu ja kohteiden jako palotarkastajittain tehdään joulukuussa 2023. Kohteet valitaan riskiperusteisesti kunnittain huomioiden palvelutasopäätös kaudelle 2024 ja 2025. Tavoitteena on olla aktiivisesti mukana myös onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmän pilotoinnissa.

Asiantuntijapalveluita tuotetaan ilmoitusten ja pyyntöjen perusteella. Tavoitteena on pystyä vastaa-maan palvelutarpeeseen sekä kehittää palvelutuotantoa ja henkilöstön asiantuntijuutta.

Valvonta- ja asiantuntijapalvelujen palvelutuotannon kehittämisen tavoitteena on siirtyä määrällisestä suorittamisesta palvelujen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.

Turvallisuusviestinnän vuositavoite määritellään turvallisuusviestinnällä tavoitettavien henkilöiden lukumääränä. Palvelutasopäätöksen mukainen tavoite on, että turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain 10 % alueen väestöstä eli noin 17 700 henkilöä. Viestinnän teemana on varautuminen, joka vastaa ajankohtaiseen aiheeseen, häiriötilanteisiin valmistautumiseen, sekä tukee määräaikaisen ja teemavalvonnan väestönsuojien valvontaa.

Turvallisuuspalvelujen palvelualueelta osallistutaan kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostojen ja niiden työryhmien toimintaan. Verkostotyöhön on saatu uutta nostetta, kun asiantuntijapalveluiden erityisvastuualueiden myötä verkostoihin saatiin nimettyä uusia yhteyshenkilöitä. Samalla verkostotyön kuorma jakautuu aiempaa tasaisemmin.

5.3 Suunnitelmasta poikkeaminen ja palvelutuotannon jatkuvuus

Turvallisuuspalvelujen palvelutasoa pyritään ylläpitämään tässä suunnitelmassa mainituilla tavoilla myös normaalioloista poikkeavissa tilanteissa. Tämä voi

kuitenkin, häiriötilanteesta riippuen, edellyttää poikkeamista normaaleista toimintatavoista ja tavoitteista. Tarvittaessa palvelutuotantoa sopeutetaan palvelutason ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti sopeuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi valvonta-toiminnassa vaihtoehtoisten valvontakeinojen ja -menetelmien käyttämistä tai valvonnan eri osa-alueiden tai valvontakohteiden priorisoimista riskiperusteisesti, mikäli palvelutason ylläpitäminen tavanomaisesti ei ole mahdollista. Samoin turvallisuusviestinnässä toimintaa voidaan sopeuttaa vaihtoehtoisin menetelmin. Palvelutuotannon sopeuttamisesta ja tavanomaisista toimintamalleista poikkeamisesta päätetään aina tapauskohtaisesti erikseen.

Palvelutuotannon ylläpitämistä on myös toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen. Palvelutuotannon jatkuvuus pyritään varmistamaan henkilöstön monipuolisella osaamisen kehittämällä. Osaamisen vastuualueisiin nimetään henkilöitä siten, että osaamisen jatkuvuus on turvattu myös poikkeamatilanteissa.

5.4 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on osa pelastuslaitoksen oman toiminnan seuranta, raportointia ja kehittämistä. Toiminnan arviointi perustuu palvelutasopäätöksessä ja valvontasuunnitelmassa asetettuihin määrällisiin tavoitteisiin sekä kehitystoimenpiteiden etenemiseen. Valvonta-suunnitelman toteutumisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös suunnittelun riskiperusteisuuden toteutumiseen, käytävissä oleviin resurssien määrään, valvontakeinojen tehokkuuteen, viranomaisyhteistyön toteutumiseen sekä laadun ja suoritteiden seurantaan.

Vastuu suunniteltujen valvontatoimenpiteiden toteutumisesta on jokaisella valvontaa tekevällä pelastusviranomaisella itsellään. Valvontatehtävät tulee suunnitella kalenterivuodelle niin, että ne tulevat hoidettua tasaisesti ja kiireettömästi vuoden aikana ja valvontatyön laatu pysyy koko ajan korkeana. Hyvänä käytäntönä voidaan pitää, että säännölliset valvontatoimenpiteet on tehty marraskuun loppuun mennessä.

Pelastuslaitoksella on käytössä Merlot palotarkastusohjelma, jolla ylläpidetään valvonnan toteuttamisen, seurannan ja kehittämisen kannalta tarpeellista valvontarekisteriä. Rekisteriin kirjataan valvonnan kannalta olennaiset tiedot valvontakohteista sekä valvontakohteisiin suoritettavat toimenpiteet. Suunnitellut ja toteutuneet valvonta- ja turvallisuusviestintätoimenpiteet raportoidaan pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon Prontoon, jolla seurataan määrällistä toteumaa kuukausittain.

Tulevaisuudessa pelastuslaitoksen turvallisuuspalvelut tullaan arvioimaan entistä tarkemmin mm. pelastustoimen järjestämislain edellyttämän omavalvontasuunnitelman kautta, joten valvontatoimenpiteet, prosessit ja niiden perusteet tulee yhdenmukaistaa luotettavan arviointimenetelmän takaamiseksi. Arvioinnin pohjalta kehitetään myös turvallisuusviestinnän tarjontaa ja sisältöä vastaamaan paremmin sekä viestinnän kohderyhmien, että oman henkilöstön täydennyskoulutuksen tarpeita.

Turvallisuuspalvelujen palvelutuotannon toteuma esitetään vuosittain toimintakertomuksessa.

5.5 Toiminnan kehittämiskohteet

Turvallisuuspalvelujen palvelutasoksi on Lapin pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä 2024-2025 päätetty onnettomuuksien ehkäisytyön vaikuttavuuden lisääminen kehittämällä pelastuslaitoksen vastuulla olevia toimintamenetelmiä sekä tekemällä aktiivista yhteistyötä alueen eri yhteisöjen ja tahojen kanssa. Palvelutason tuottamisen tavoitteet liittyvät niin päivittäiseen palvelutuotantoon ja toimintaan, sisäisiin toimintatapoihin kuin myös palvelutuotannon ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

Vastatakseen asetetun palvelutason tavoitteisiin, tuottaakseen vaikuttavaa onnettomuuksien ehkäisytoimintaa sekä luodakseen yhteistyön mahdollisuuksia turvallisuuspalvelut kehittää prosesseja, toimintatapoja ja –menetelmiä. Kehitystyötä tehdään sekä omana työnä että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostoissa. Valvontapalveluita, asiantuntijapalveluita ja turvallisuus-viestintää yhtenäistämällä ja toiminnan laatua kehittämällä tuotetut palvelut ja niiden sisältö näyttäytyvät asiakkaille vaikuttavina ja yhdenmukaisina menettelyinä. Palvelutuotantoa kehitetään myös kohdentamalla voimavaroja kaikille turvallisuuspalvelujen vastuualueille onnettomuuksien ehkäisy-työn palvelukentän laaja-alaiseksi kattamiseksi sekä palvelujen vaikuttavaksi ja tulokselliseksi tuottamiseksi. Yhdenmukaistamalla toimintamalleja valmistaudutaan digitaalisten palvelujen käyttöönottoon.

Turvallisuuspalvelujen toiminnan kehittämistä päästään viemään suunnitelmallisesti eteenpäin nyt, kun vastuualueen virat on saatu täytettyä. Turvallisuuspalvelujen palvelutuotannon kehittämisen painopiste on organisaation suorituskyvyn rakentamisessa. Suorituskykyä kasvatetaan kehittämällä henkilöstön osaamista sisäisillä ja ulkoisilla koulutuksilla sekä hyödyntämällä palvelutuotannon kannalta kriittistä hiljaista tietoa. Osaamisen kehittämisellä tavoitellaan myös henkilöstön sitouttamista ja motivointia monipuoliseen turvallisuustyöhön. Henkilöstön pysyvyyden varmistamiseksi kiinnitetään huomiota työnantajamaineeseen sekä veto- ja pitovoimaan.

Hyvinvointialueelle siirtyminen on lisännyt mahdollisuuksia turvallisuusyhteistyöhön sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa. Turvallisuuspalveluiden resurssia voidaan suunnata tehokkaammin asiakas-rajapinnan työntekijöihin.

